

Metsätalous ja metsien käytön tulevaisuus

Valtakunnan metsien inventointien mukaan metsien puuvarat ovat lisääntyneet 1960-luvulta lähtien. Metsien puuston tilavuus on nykyisin yli kaksi miljardia kuutiometriä. Vaikka metsien puun käyttö on tuona aikajaksona lähes kaksinkertaistunut, metsien puuvarat ovat samanaikaisesti karttuneet.

Vuonna 2007 hakattiin metsäteollisuuden tarpeisiin ainespuuta lähes 58 miljoonaa kuutiometriä ja kuluvan vuoden markkinahakkuut ylittävät 50 miljoonaa kuutiometriä. Ainespuun hakkuusta saatavat yksityismetsätalouden kantorahatulot ovat koko maan keskiarvona lähes satakaksikymmentä euroa hehtaarille. Kustannusten vähentämisen ja valtion puuntuotannon tuen lisäyksen jälkeen liiketulokseksi muodostuu maan keskiarvona runsaat yhdeksänkymmentä euroa hehtaaria kohti. Etelä-Suomessa hehtaarikohtainen liiketulos on koko maan keskiarvoa suurempi ja Pohjois-Suomessa alle puolet keskiarvosta.

Viimeaikaiset metsäteollisuuden tuotannon muutokset ovat nostaneet esille metsien käytön tulevaisuuden uudella tavalla. Jos teollisuuden ainespuun käyttö ei tulevaisuudessa ole yhtä suurta kuin nykyisin, metsiä käytetään muuhun kuin puuntuotantoon enemmän. Tällainen tilanne merkitsee kuitenkin hakkuutulosten pienenemistä ja vaje pitää korvata metsien muusta käytöstä saatavilla tuloilla.

Metsän tuotteiden käyttö on ollut arkipäivää vuosisatoja ja metsien antimia on kerätty ja metsästetty elannoksi. Harvaan asutussa maassamme jokamiehenoikeudet myös yksityismetsien käyttöön ovat olleet ja ovat edelleen varsin laajat verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan. Metsien monikäyttöä on harjoitettu pohjoisissa metsissä jo kauan.

Metsätilastollinen vuosikirja on tilastoinut metsätalouden lisäksi myös metsien monikäyttöä ja siitä saatavia tuotteita. Ainespuun lisäksi metsien tuotteita ovat

nykyisin polttopuu, metsähake, joulukuuset, metsänriista, porotalouden tuotteet, luonnonmarjat ja -sienet, kauppayrtit ja jäkälä. Tiedot metsien muiden tuotteiden käytöstä on koottu eri lähteistä ja vuosikirjan mukaan osa luvuista on karkeita arvioita, eivätkä ne siten ole keskenään suoraan vertailukelpoisia. Vuonna 2007 ainespuun kantoraha-arvo oli runsaat 2,4 miljardia euroa ja ainespuun arvo käyttöpaikalle tuotuna oli 1,4-kertainen kantoraha-arvoon verrattuna. Muiden metsän tuotteiden arvo yhteensä oli suuruusluokaltaan alle kymmenesosa ainespuun kantoraha-arvosta. Keräilytuotteiden, kuten marjojen ja sienien, arvot ovat kauppantulomäärien arvoja. Niistä puuttuu torimyynnin ja kotitarvepoiminnan arvo, mutta se ei muuttane kuitenkaan suuruussuhteita.

Metsillä on myös metsäluonnon aineettomia hyötyjä ja hyvinvointivaikutuksia, kuten erilaisia suojelu- ja maisema-arvoja, virkistyskäyttö ja luontomatkailu. Metsäluonnon suojelumerkityksen arvottamiseen on viime vuosina kehitetty kokeiluluontoisia tapoja luonnonarvokaupan muodossa, jossa yhteiskunta korvaa suojelusta aiheutuvan metsätaloudellisen menetyksen metsänomistajalle. Maiseman taloudellisesta arvottamisesta ei ole vielä kokeiluja, mutta luonnonarvokauppaa vastaavien järjestelmien luominen voisi olla mahdollista.

Maiseman kauneusarvoilla on kuitenkin ollut tunnustettua merkitystä jo kauan. Punkaharjun harjualue, joka oli Kerimäen pitäjän Tuunaansaaren kylän maita, julistettiin isonjaon yhteydessä vuonna 1843 keisarillisella määräyksellä kruununpuistoksi. Näin estettiin talonpoikien perinteinen metsänkäyttö ja harjualueen suojelu siirrettiin viranomaisten tehtäväksi. Myös Imatran koskesta rantoineen muodostettiin samoihin aikoihin kruununpuisto.

Virkistyskäytön ja luontomatkailun taloudelliset vaikutukset suuntautuvat nykyisin muualle kuin varsinaisena käyttökohteena olevaan metsään. Metsät kuitenkin muodostavat virkistyskäytölle ja luontomatkailulle toimintapuitteet, joiden ylläpidosta ja hoidosta voisi syntyä myös taloudellista arvoa.

Metsien muulla käytöllä kuin puuntuotannolla voi olla paikallisesti huomatta-vaakin taloudellista merkitystä. Kuitenkin näiden käyttömuotojen kehittyminen kansantalouden mittakaavassa yksityismetsätalouden liiketulon korvaajaksi tai merkittäväksi täydentäjäksi on nykylähtökohdilla saavuttamattomissa, koska metsien puuntuotannollinen käyttö ja muu käyttö ovat taloudellisesti niin eri suuruusluokan toimintoja. Siksi ajanmukaista tutkimustietoa tarvitaan jatkuvasti metsätalouden ja puuntuotannon kehittämiseen yhteiskunnan ja talouden muuttuvassa tilanteessa.

Eeva Korpilahti